

Uddannelsesdifferentiering – uddannelser under stadig udvikling

Statusnotat

1. Hvad betyder uddannelsesdifferentiering?

Med uddannelsesdifferentiering er det UC Lillebælts ambition at kunne understøtte permanent udvikling af uddannelserne samtidigt med at vi forsøger at mindske de transaktionsomkostninger der er forbundet med at afvikle en gammel uddannelse og erstattet den med en ny. Uddannelsesdifferentiering indebærer, at der arbejdes med samme uddannelsesmål for alle varianter af en uddannelse - fastlagt i uddannelsesbekendtgørelse, studieordning og faglige udviklingsstrategi – men at der samtidigt afsøges flere veje til at opnå målene i uddannelsen. Differentieringen kan ske på flere måder, f.eks. gennem opdeling i forskellige spor eller via specialisering. Gennem sådanne parallelle forløb, der til stadig går i samspil og udveksler erfaringer om hvilke metoder der virker særligt godt, kan vi søge at skabe en række synergieffekter af betydning for den studerende, for aftagere og for den fortsatte udvikling af uddannelsens kvalitet. Gennem uddannelsesdifferentiering vil de enkelte underviserteams og deres studerende kunne arbejde med ambitionen om at ville det særlige, samtidigt med at de forpligter sig på at dele erfaringer med andre. Måske har ét team det aktuelt bedste bud på, hvordan en professionsrettet uddannelse bedst tilrettelægges – og så skal erfaringerne jo udbredes – men det kan jo også være at en anden uddannelsesmodel har gjort nogle væsentlige erfaringer, der kan læres fra.

Uddannelsesdifferentiering behøver ikke kun at ske inden for den enkelte uddannelse. På tværs af uddannelser kan differentieringen understøtte både handlerummet for at tilrettelægge forskelligt, men også muligheden for at udveksle og lære på tværs. Et differentieringsperspektiv der allerede praktiseres gennem fx pædagog trainee-modellens inspiration fra læreruddannelsen, i sygeplejerskeuddannelsens engelsksprogede moduler, på tværs af teori og klinik med adgang for internationale studerende, men også modellens forskellige udformning ift. uddannelsesstillinger i læreruddannelsen.

Uddannelsesdifferentiering skal naturligvis kommunikeres til omverden. Ud fra et markedsføringsperspektiv kan det være nødvendigt at ændringer i uddannelser fremhæves eller give uddannelserne en anden vinkel i markedsføringen for at skabe øget interesse.

2. Hvorfor uddannelsesdifferentiere?

Perspektiverne i uddannelsesdifferentiering kan ses både ift de studerende, ift aftagere og ift mulighederne for også fremover at udvikle de bedste mulige professionsuddannelser.

For studerende vil flere uddannelses tilbud inden for den enkelte uddannelse muliggøre en bredere rekruttering, hvor forskelle i læringsstile – fx praksisnære eller akademiske – og karriereplaner kan tilgodeses. Undervejs i uddannelserne vil de fleksible tilbud kunne tilgodeses studerende, der ønsker at skifte studieramme, uden at de behøver skifte uddannelsessted. Med de enkelte uddannelsesspors særlige tilrettelæggelse vil studerende kunne gøre erfaringer med at arbejde inden for en særlig profil, på samme måde som både skoler, dagtilbud og hospitaler samt andre offentlige virksomheder i stigende udstrækning søger at profilere de faglige aktiviteter for at tiltrække borgere i konkurrencen med andre tilbud. Den fleksible men samtidigt reflektive tilgang til uddannelsesorganiseringen, der ikke bare fremstår som fastlagt af overordnede myndigheder, understøtter studerendes aktive tilgang til eget studie- og karriereforløb og fremmer dermed livslang læring.

For aftagere vil de differentierede uddannelses tilbud understøtte tilvejebringelsen af fleksible kompetencer, hvor der vil kunne rekrutteres medarbejdere med forskellige variationer af professionskompetencer. Samtidigt vil de fælles overordnede uddannelsesmål dog sikre at alle basale kompetencer er til stede. De kommende medarbejders erfaring med at fungere med særlige profiler, der ikke er lukket om sig selv, men fungerer i udveksling med andre profiler, vil modsvare de kompetencer, der er behov for til at fungere i offentlige virksomheder, der selv skal profilere sig.

Aftagere vil med uddannelsesdifferentiering opleve bedre muligheder for at samarbejde om lokale profiler på kommune eller regional basis, hvorved den specifikke uddannelsesestoning kan afstemmes med aftagernes særlige behov gennem egentlig partnerskaber. Partnerskaber hvor der udveksles om indhold og toning af såvel teoriforløb som praktik/kliniske forløb samt efter-videreuddannelse og anden professionsudvikling. En kommune med fx en særlig sundhedsprofil vil kunne indgå i et samarbejde, hvor dette perspektiv særligt understøttes gennem en uddannelsesprofil, til gavn for begge parter.

For uddannelsesudviklingen vil differentieringen indebære en mere fleksibel udvikling af eksisterende uddannelser, som sker hurtigere og billigere end hvis der skal udvikles nye uddannelser. Der vil kunne udvikles særlige spor også på det mindre udbudssted, der muliggør en faglig profil i lokalt perspektiv, samtidigt med at udvekslingen med profiler på andre udbudssteder understøtter de faglige miljøer. Nye spor kan hurtigere igangsættes og resultaterne kan lettere sættes i spil på tværs, end hvis nye uddannelser som et hele skal udvikles og måske ligefrem akkrediteres. I tilknytning hertil opnås dynamiske og udviklingsbaserede uddannelser som er under permanent forandring dels inden for det enkelte spor og gennem udveksling på tværs af spor med fælles mål. Gennem flerstrengede udviklingsmodeller understøttes videndeling og dermed muligheder for organisatorisk læring.

3. Risici og faldgruber ved uddannelsesdifferentiering

Den største risiko er formodentlig, at kompleksiteten bliver for stor for nogle studerende. De mange valgmuligheder opleves udfordrende for de mange studerende, men andre studerende kan have vanskeligt ved at håndtere alternativerne. Det vil derfor være vigtigt, at differentieringen ikke blot betyder muligheden for mange unikke fagkombinationer, men at der også bliver mulighed for at vælge sammenhæng og forhåndsstrukturerede forløb.

En anden faldgrube udgøres af risikoen for at underviserteam på de enkelte spor bliver så begejstrede for sporforløbet, at de bliver blinde for egne begrænsninger og undlader

at videndele med kolleger i andre spor. Særligt hvis team til stadighed sammensættes baseret på personlige præferencer og med begrænset udveksling på tværs af team, vil der opstå risiko for lukkede forløb. Tæt beslægtet hermed er risikoen for at udviklingen af uddannelserne afgrænses, således at man alene udvikler på eksisterende uddannelser og overser, hvornår et aftagerfelt snarere har behov for en helt ny uddannelse. Denne risiko kan bedst modvirkes gennem tætte dialoger med aftagerfeltet.

Sidst men ikke mindst risikerer uddannelsesdifferentiering at overbelaste såvel undervisere som studieadministrative medarbejdere, der skal håndtere den store kompleksitet og de permanente forandringer. Denne risiko imødegås bedst ved at sikre at medarbejdere – såvel undervisere som administrative – tages med på råd i, hvordan uddannelserne udvikles og tilrettelægges.

I det følgende udfoldes det igangværende arbejde med uddannelsesdifferentiering med status på de tre største uddannelsesområder, Læreruddannelse, Sygeplejerskeuddannelse og Pædagoguddannelse.

4. Læreruddannelsen: Fra spordeling til uddannelsesdifferentiering og profilering

På læreruddannelsen har det gennem flere år været ambitionen at udvikle et differentieret uddannelsestilbud. Læreruddannelsen skal gennem forskellige tilrettelæggelsesformer gøres mere fleksibel og attraktiv. Dette sker gennem et styrket samarbejde med Syddansk Universitet om en ny underviseruddannelse som fælles indgang til gymnasie- og folkeskolelæreruddannelserne, gennem samarbejder med videnscenteret lærermiddel.dk om at tone den ordinære læreruddannelse i en lærermiddel retning og gennem samarbejdet med kommuner og skoler om at tilrettelægge en læreruddannelse, der rummer muligheden for at lærerstuderende med stigende forpligtethed indgår i undervisningsassistent-stillinger eller egentlige uddannelsesstillinger.

Arbejdet med uddannelsesdifferentiering blev udfoldet med en forsøgsansøgning i februar 2008. Formålet med forsøget var at belyse, om man - inden for rammerne af den gældende læreruddannelseslovgivning via målrettet forsøgsvirksomhed – kan hæve uddannelsens kvalitet, udvide dens grænseflade mod det øvrige samfund/uddannelsessystem samtidig med, at man gør den mere attraktiv for de unge, der enten overvejer at søge ind eller allerede befinder sig i læreruddannelsen.

Der ønskedes især at satse på flere parallelle spor ved siden af den ordinære professionsbacheloruddannelse:

Et langsigtet samarbejde med Syddansk Universitet om en øget forskningsforankring af uddannelsens fag, ikke mindst linjefagene samt medarbejdernes kompetenceudvikling – alt sammen inden for rammerne af den overordnede samarbejdsaftale mellem de to institutioner.

En toning af læreruddannelsen lokalt således, at de studerendes kompetencer med hensyn til kendskab til og evne til anvende og udvikle undervisningsmidler, såvel digitale som analoge, højnes målbart. Denne effekt søges opnået ved et intensivt samarbejde mellem grunduddannelsen og center for undervisningsmidler (CFU), videncenteret 'Læremiddel.dk' samt eksterne aktører som forlag, mediehus mv. Dette initiativ skal modvirke tendensen til, at de studerende oplever uddannelsen som teoretisk og praksisfjern og overgangen mellem uddannelse og erhvervsaktivitet som problematisk.

Et samarbejde med en række kommuner og uddannelsessteder i regionen om forsøg med særlige 'uddannelsesstillinger'. Forsøget er baseret på, at man kan forholde sig til sporene enkeltvis, idet de – hver for sig – er udtryk for en helhedspræget professionsforståelse, der også kan kombineres anderledes, men – det er *de forskellige 4 spor til sammen*, der giver et egentligt *nyt perspektiv*. Ikke blot på læreruddannelsen, men tillige som en mulig fremtidig position for MVU-uddannelserne i det hele taget.

Sideløbende har regeringen siden slutningen af 2007 ønsket at iværksætte forsøg på supplerende læreruddannelse i et samarbejde mellem professionshøjskoler og universiteter. Senest er bebudet at der vil blive udsendt retningslinjer baseret på at professionshøjskolerne har ansvaret for udbuddet og forestår hovedparten af undervisningen. Undervisningsministeriet har endvidere i februar 2009 udmeldt rammer for andre forsøg med læreruddannelse – herunder uddannelsesstillinger - der alle skal ske inden for den eksisterende læreruddannelses rammer. Forsøgene har til formål

- At øge uddannelsens attraktivitet – herunder rekruttering
- At den fremtidige linjefagsdækning i folkeskolen sikres
- At uddannelsen udvikles fagligt

Senest har Undervisningsministeriet i marts 2009 offentliggjort et program for skoleudvikling, hvorunder skoler bl.a kan søge om tilskud til undervisningsassistenter.

På grundlag af disse udmeldinger er der i UC Lillebælt blevet arbejdet videre på tre fronter

a) En supplerende læreruddannelse udviklet i samarbejde med SDU forventes udbudt fra august 2009, idet den næsten færdige model forventes at kunne leve op til krav om udbuddet er baseret i og hovedparten af undervisningen foretages af professionshøjskolen. Modellen er baseret på et fælles 3-årigt forløb på bachelorniveau efterfulgt af enten 1 år som fører til status som professionsbachelor eller 2 år som fører til status som gymnasielærer i dansk, matematik el. naturfag. Formålet med uddannelsen er, a) at øge rekrutteringen til læreruddannelse, der gennem fleksible uddannelses tilbud og afhængigt af den studerendes valg kan føre til job i enten folkeskolen eller gymnasiet. b) imødekomme aftagerbehov ift såvel grundskolens overbygning som ungdomsuddannelserne, c) skabe øget fleksibilitet ift uddannelsessamspil mellem professionshøjskole og Universitet

b) Uddannelsesstillinger søges udviklet i samarbejde med flere kommuner, som har vist stor interesse for bl.a. en 5 årig model, hvor den studerende efter 2 års ordinære teori-praktik studier overgår til et 3-årigt kombineret uddannelses- og ansættelsesforløb med både studier og varetagelse af egentlige læreropgaver.

c) Der pågår drøftelser med en række kommuner om forsøg med undervisningsassistenter, og behovene synes forskellige. Der er ved at blive udviklet forskellige modeller, der kan imødekomme behovene og fx basere sig på selvstændig (kort) uddannelse eller deltidsansættelse med løsning af særlige opgaver vedr. rummelighed, der kan varetages samtidigt med et lærerstudium.

Fælles for modelforsøg med undervisningsassistenter, er at de betragtes som forhandlingsoplæg. Modellerne er ikke indbyrdes afstemte i den forstand er de er produktet af forhandlinger og samarbejder med interessenter i tilknytning til flere forskellige lærer- og efter-videreuddannelsesmiljøer med forskellige lokale og regionale betingelser, behov, ambitioner og interesser. Modellerne danner dermed udgangspunkt for UC Lille-

bæltets videre drøftelser med kommuner og skoler i vores region med henblik på ansøgning til Undervisningsministeriet.

Set i et aftagerperspektiv er det oplagt at der sker en vækst i erhvervede kompetencer fra den ene model til den næste. Det er derfor væsentligt, at afklare hvilken type af arbejdskraft, der faktisk er brug for i skoleregion. Skal der sættes på kortere kurser, der sigter mod at kvalificere kursisterne til at indgå i løsningen af forskelligt forfaldende arbejde i en pædagogisk institution. Eller skal der sættes på næsten færdigt uddannende lærere, som løser pædagogiske/undervisningsrelaterede opgaver under opsyn og vejledning af uddannede lærere og eventuelt læreruddannelsens undervisere.

Diskussionen om undervisningsassistenter rummer også en anden dimension. Forsøg med lærerassistenter og uddannelsesstillinger rummer muligheden for at skabe en løsning på problemet med rekruttering af studerende. UC Lillebælt ser det som en fælles interesse sammen med kommuner og skoler at skabe interesse for lærerarbejdet og at tilbyde attraktive uddannelser med henblik på at sikre forsyningen af fremtidens velfærdsmedarbejdere.

I en model peges i retning af, at undervisningsassistentstillingerne i kombination med den teoretiske undervisning ved en læreruddannelsesinstitution kan fungere som en ny type "propædeutik". Denne indgangsvej til en egentlig læreruddannelse er ny, og kan tænkes at skabe et større rekrutteringsgrundlag for fremtidens velfærdsuddannelser.

I andre modeller tænkes undervisningsassistent stillingerne i højere grad ind som en mulighed for at 'tone' en læreruddannelse for derigennem at gøre læreruddannelsen mere attraktiv. UC Lillebælt forventer på grundlag af disse modeller at kunne åbne for drøftelserne med kommuner og skoler i regionen: Tanken er at nå frem til en fælles interesseafklaring, der kan danne udgangspunkt for en egentlig forsøgsansøgning til Undervisningsministeriet.

Differentiering gennem profilering

I tilknytning til arbejdet med spordeling er også påbegyndt en profilering af de tre udbud af læreruddannelse, der kan medvirke til at øge attraktiviteten og sikre et økonomisk grundlag for udbuddet. Udbud der udfordres af at læreruddannelsen omfatter ikke mindre end 18 linjefag som specialisering, hvoraf den enkelte studerende kun skal vælge 2-3. På den ene side er der en forsyningspligt over for regionens behov for linjefagsuddannede lærere på de enkelte områder og på den anden side er det ikke økonomisk muligt at udbyde endsige oprette hold i alle linjefag. Overordnet betragtet er der fire *scenarier*, der er aktuelle, når man skal drøfte, *hvordan* læreruddannelsen i UC Lillebælt kan tilpasse sig den økonomiske virkelighed og samtidig opretholde et så bredt udbud af linjefagstilbud til regionens uddannelsessøgende og aftagerne som muligt. Hvert af disse scenarier kan holdes op imod fire succeskriterier. Det drejer sig om uddannelsens formodede *attraktivitet* for de uddannelsessøgende, dens *økonomiske bæredygtighed*, dens *kvalitet* samt den *forsyningsikkerhed* – både geografisk og med hensyn til linjefagskompetencer – den giver.

Scenario 1. De tre seminarier fortsætter som hidtil dvs. som 'generelle' seminarier uden specifik virksomhedsprofil.

Scenario 2. Odense Seminarium vælger en bred virksomhedsprofil (i hvert fald relativt). Jelling og Skårup Seminarium ændres til 'fødeseminarier' for Odense dvs. de udbyder kun de første 2 års læreruddannelsen med det tilhørende snævre fagudbud.

Scenario 3. De tre seminarier ændres alle fra generelle seminarier til seminarier med en specifik virksomhedsprofil. Da afdelingen i Odense er størst kombineres et bredere fagudbud med én overordnet profil: læremiddeldidaktik. Skårup og Jelling vælger en slags nicheprofiler dvs. et begrænset selektivt fagudbud. De studerende kan så enten færdiggøre uddannelsen lokalt i visse fag, færdiggøre den lokalt *og* i kombination med netbaseret undervisning *eller kombinere* 2 år lokalt med overflytning til et større uddannelsessted. I Skårup kunne profiler evt. bygges op omkring idræt og sundhed, specialpædagogik o.l. I Jelling er der muligheder med hensyn til 'plan 2'-pædagogik, naturfag, international linje samt IT (der er blot tale om eksempler).

Scenario 4. De tre seminarier søger ind i et tættere regionalt samarbejde med læreruddannelsesmiljøerne i henholdsvis Haderslev og Esbjerg. Der etableres en arbejdsdeling - på flere niveauer – mellem de i alt fem udbudssteder med henblik på: 1. at sikre det bredest mulige udbud af linjefag i regionen og 2. at sprede risikoen ved at drive en vifte af mindre – sandsynligvis underskudsgivende – fag og 3. at tilforordne trængte fagmiljøer i regionen et fast og forankringspunkt ved et af seminarierne.

Scenario 4 forudsætter i en vis udstrækning scenario 3, da forudsætningen for det, at det enkelte seminarium ikke længere udbyder samtlige linjefag, men en mere begrænset vifte.

Scenario	Attraktivitet	Økonomisk bæredygtighed	Kvalitet	Forsynings-sikkerhed
Scenario 1.	'Formelt' attraktivt, idet fagudbuddet er stort. Reelt attraktivt i samme omfang som i dag.	Helt uholdbart. Løsningen indebærer alt for mange og alt for små hold. Vil gøre det umuligt at rette uddannelsen op økonomisk på grund af overforbrug af lærerkræfter. Besparelser vanskelige at gennemføre	Som i dag eller mindre, idet midlerne til kompetenceudvikling mv. vil være for begrænsede. Samtidig bliver det ikke muligt at få tilstrækkelig dækning for kvalitetsudviklingen via støtte fra videnscentre.	Formentlig god.
Scenario 2.	Vurderes som mindre god. Der er risiko for, at de studerende reagerer negativt på et tvungent skift af uddannelsessted og derfor helt fravælger Jelling og Skårup	God, såfremt søgningen ikke svigter i uforudset grad. Besparelser mulige	God. Uddannelsesstederne kan koncentrere sig om et mindre udbud (specialisering) og samle	Mindre god i yderområderne, idet de studerende forlader lokalområdet og flytter til en større by for færdiggøre studiet.

			ressourcerne om dette.	
Scenario 3.	God. Seminarierne forventes ved hjælp af hensigtsmæssige profilvalg, øget specialisering og målrettet markedsføring at kunne fastholde/øge attraktiviteten i forhold til de studerende.	God (som scenario 2). Vil dog kræve en aktiv og øget markedsføringsindsats. Bespærelser mulige	God. Kvaliteten kan muligvis øges – både lokalt og generelt – i kraft af den specialisering, modellen indebærer.	God. Studerende kan vælge at blive i lokalområdet (begrænset fagvalg) eller læse færdig på anden vis (via net eller flytning)
Scenario 4.	Både god og mindre god. 1. For studerende, der brændende ønsker sig et bestemt linjefag vil det naturligvis være et aktiv, at dette er muligt. 2. For andre studerende vil det være mindre attraktivt som følge af de praktiske og logistiske problemer, der er forbundet med at læse et linjefag i en helt anden by – eller virtuelt via video- og/eller computerkonferencesystemer.	God. Fordelingen af trængte linjefag på et større antal udbudssteder begrænser det enkelte udbudssteds økonomiske risiko ved at oprette og drive dem. Omvendt er der mange praktiske og logistiske problemer forbundet med en sådan løsning. Der vil også være ekstra udgifter forbundet med transport, IT udstyr mv.	God. Modellen giver mulighed for, at det enkelte uddannelsesmiljø i højere grad kan specialisere sig om udbud, som udbydes fast.	God. Sikrer at linjefagskompetencerne bliver i regionen. Forudsætningen er dog: 1. at det enkelte seminarium udbyder en mindre vifte af linjefag i henhold til en eller anden profileringsstrategi samt 2. at der på professionshøjskoleniveau kan skabes enighed om, hvilke seminariemiljøer, der skal udbyde hvilke linjefag.

Studierektorerne på læreruddannelsen har drøftet de fire scenarier indgående og anbefaler

at man fremover lægger scenario 4 til grund for såvel den økonomiske tilpasning, der skal foretages, som de udviklingsinitiativer, der skal tages med henblik på at sikre læreruddannelsens levedygtighed på længere sigt.

Forudsætningen herfor er – naturligvis – at det lykkes på direktionsniveau at indgå de fornødne aftaler med UC Vest og UC Syd om et forpligtende samarbejde om udbuddet af visse (trængte) linjefag. Samtidig bemærkes det, at der fortsat næppe er noget alternativ til, at de enkelte uddannelsessteder forsøger at etablere en klar faglig profil såvel indadtil som udadtil.

5. Sygeplejerskeuddannelsen - toning af uddannelsen gennem valg af spor

Beskrivelsen af spor i Sygeplejerskeuddannelsen skal give overblik og gennemskuelighed over mulige veje gennem sygeplejerskeuddannelsen for studerende, der ønsker at tone deres uddannelse i forhold til områder, de finder særligt attraktive. Samtidig skal beskrivelsen synliggøre muligheder og det faglige udbytte ved at gennemføre en udvidet sygeplejerskeuddannelse, hvor den studerende har valgt at tone / specialisere sin uddannelse.

I beskrivelsen indgår, hvilket læringsudbytte, herunder viden, færdigheder og kompetencer den studerende kan påregne at opnå udover et ordinært uddannelsesforløb. De to spor fører til professionalisering på to udvalgte områder. De viser to tilgange til professionalisme, den praksisorienterede og den mere akademisk orienterede tilgang. Når de studerende vælger spor skal dette føre til, at de fra forskellige vinkler får styrket deres professionsfaglighed ved på forskellig måde at tone deres viden, færdigheder og kompetencer, knyttet til praksis- og forskningsfeltet.

De studerende der vælger at lade spor indgå i deres uddannelsesforløb skal tænkes ind som ressourcer i forbindelse med udviklings- og forskningsprojekter på de kliniske steder, der er valgt eller som midlertidige forskningsmedarbejdere ved fx enheden for sygeplejeforskning eller andre udviklings- og forskningsenheder inden for de sundhedsvidenskabelige/ professionelle områder. Tidligt i uddannelsesforløbet skal den studerende ansøge om at få lagt spor ind i sin uddannelse. De to spor tilrettelægges ind i det ordinære studieforløb og indebærer derfor ikke forlængelse af uddannelsen. Det skal aftales på det enkelte uddannelsessted, hvor mange sporforløb, det er muligt at udbyde. Afslutningsvis omtales dog muligheden for, at spor kan tilrettelægges som en forlængelse af ordinært uddannelsesforløb med min. 1 modul og max. 2 moduler.

Det professionsrettede spor i ordinær uddannelsesforløb

Det professionsrettede spor kan indgå fra uddannelsens modul 7, afhængigt af, hvad den studerende har valgt at tone sin uddannelse med. Den studerende udforsker litteratur inden for sit valgte område, mens hun er i et forudgående ordinært teoretisk forløb. Den studerende tilbydes vejledning fra uddannelsen til drøftelse af udformning og indhold af litteraturlisten. Litteraturlisten er en del af den opgave, der skal afleveres ved forløbets afslutning. Eksempler på professionsrettede områder kan være sygepleje i børneområdet, sygepleje ved smerter, sår, terminal pleje mv. eller sygepleje ved flere områder inden for akut sygepleje.

I de efterfølgende kliniske perioder knyttes den studerende til undervisningssteder, hvor de kan studere det valgte område fra en klinisk vinkel. I de kliniske forløb kan uddannelsens modul 6, 8 11 og 12 inddrages men ikke nødvendigvis alle modulerne.

Der udarbejdes en mindre skriftlig opgave i et af de efterfølgende kliniske moduler, hvor den specielle sygepleje og de opnåede viden, kompetencer og færdigheder dokumenteres. Opgaven afleveres og vurderes og kan godskrives den kliniske prøve i et af de kliniske forløb. I øvrige kliniske forløb med toning gennemføres ordinær klinisk prøve. Opgaven bedømmes med bestået/ ikke bestået efter BEK nr 262 af 20/03/2007. Gennemførelse af et spor ses som et tillæg til eksamensbeviset, hvor toningen af uddannelsen er beskrevet og bedømmelsen af opgaven indgår,

Et professionsrettet spor tilbydes de studerende med forankring i kliniske områder og med tilknytning til en professionshøjskole. De studerende vælger selv sporets karakter

fx intensiv, operationsafdeling, modtagelse, børneafdeling, sundhedscenter, rehabiliteringcenter, osv, uanset område er professionsfagligheden i fokus.

Spør 1: - Sygepleje og profession

Det professionsrettede spor fokuserer især på at forberede de studerende til at varetage praksisnære, komplekse og udviklingsorienterede erhvervsfunktioner, udvikle selvstændighed, samarbejdsevne, evne til at skabe fornyelse inden for et interesseområde, den studerende kunne have og skal udvikle en studerendes evne og lyst til at medvirke ud fra en sygeplejefaglig vinkel i et demokratisk samfund (lov nr 207 af 31/03/2008. § 3 stk 2).

Efter sporet har den studerende opnået følgende læringsudbytte

- At søge og anvende praksis- udviklings- og forskningsbaseret viden om et udvalgt professionsfelt i sygeplejepsiksis (viden)
- At redegøre for udvalgte teorier, der dokumenterer den sygepleje, der er knyttet til det valgte spor (viden)
- At vurdere praksisnære problemstillinger inden for det valgte spor og tage selvstændig beslutning om at anvende relevante analyse- og løsningsmodeller i sygeplejepsiksis inden for sporet (færdigheder)
- At beherske udvalgte dele af den kunnen og de metoder, der anvendes i professionen inden for det valgte spor (færdigheder)
- At formidle praksisnære problemstillinger, knyttet til det valgte spor og løsninger til professionens medlemmer og brugerne (færdigheder)
- At kunne håndtere komplekse og udviklingsorienterede situationer i studie- og arbejdssammenhænge (kompetencer)
- At kunne anvende viden og færdigheder personligt, selvstændigt og professionelt i den udvalgte sygeplejepsiksis (kompetencer)
- At kunne strukturere egen læring i det kliniske læringsmiljø, identificere egne læringsbehov samt udvikle egen viden og færdigheder inden for sporet (kompetencer)
- At kunne samarbejde og påtage sig ansvar for en professionel etik knyttet til sygeplejepsiksis inden for sporet (kompetencer)

Med kompetence forstås den enkelte persons viden, kunnen motivation, engagement, vilje, lærings- og udviklingspotentiale, relationen mellem medarbejdere og mellem medarbejder og leder samt organisatoriske forhold. Det vil sige, at kompetenceudvikling er styrkelse af evner, muligheder og motivation hos medarbejdere og ledere, samt udvikling af organisatoriske strukturer, hvori medarbejder og leder kan udfolde deres kompetence.

Niveaubeskrivelse

Sporet udgør maksimalt halvdelen af de ECTS-points, der er i den valgte kliniske periode. Antal ECTS aftales mellem den studerende, klinisk vejleder og uddannelsesinstitutionen. Tildeling af ECTS afhænger af sporets omfang. De øvrige ECTS skal nås ved, at den studerende arbejder med aftalte dele af det ordinære kliniske forløb.

Vejledning

Den studerende tildeles vejleder på det kliniske undervisningssted. Der knyttes ligeledes vejleder til den studerende fra uddannelsesinstitutionen. Denne kan vejlede den studerende, mens hun udarbejder litteratur til området, og under opgaveskrivning tilbydes den studerende to vejledningslektioner. Omfanget af vejledning på det kliniske undervisningssted aftales mellem den studerende og vejlederen.

Bedømmelse

Sporet afsluttes med, at den studerende gennemfører intern klinisk prøve i form af skriftlig opgave svarende til 16.000 anslag. Prøven bedømmes af klinisk vejleder og vejlederen fra uddannelsesinstitutionen. Den skriftlige opgave/ prøve er derfor meritgivende for den ordinære kliniske prøve.

Opgaven er teoretiske refleksioner over den professionelle viden, færdigheder og de kompetencer den studerende har opnået ved at gennemføre sporforløbet. Prøven bedømmes ud fra målene for sporet.

Det akademisk rettede spor i ordinær uddannelse

De studerende tilknyttes primært områder, hvor de får muligheder for at afprøve akademiske metoder til udvikling af viden i samspil med forskere i sygeplejefaglige sammenhænge eller de tilknyttes videnscentre ved professionshøjskoler og deltager i dele af forsknings- og udviklingsprojekter, der allerede er etableret inden for det sundhedsprofessionelle felt.

Det akademiske spor centrerer sig om viden færdigheder og kompetencer om viden-sarbejde. De studerende få indsigt i, hvordan professionens vidensmonopol opbygges – får indsigt i at skabe viden – en teoretisk videnskabelig funderet specialviden, der skal føre til, at den professionelle kan håndtere foranderlige situationer i faget, og har en særlig etisk og social forpligtelse overfor fx patienten og borgeren.

De studerende skal lære om viden om teori, metoder og praksis inden for et eller flere fagområder, erhverv eller professioner. fx den specielle sårpleje, medicinering af udvalgte grupper af patienter, rehabilitering af udvalgt pt gruppe mv.

De studerende skal gøre sig erfaringer med at kunne strukturere egen læring i forskellige læringsmiljøer og identificere egne læringsbehov samt udvikle egen viden og færdigheder.

Spor 2. Sygepleje og professionel vidensudvikling

Det akademisk rettede spor fokuserer især på, at de studerende lærer at arbejde med at udvikle viden, færdigheder og kompetencer inden for professionsområder, hvor vidensformer som praksisviden, udviklingsviden og forskningsviden skabes. De studerende skal indgå i forsknings- eller udviklingsarbejder, der udvikler vidensformer og professionspraksis fx projekter og forskningsarbejder.

Fokus kan være professionel viden og praksisnære problemstillinger og skal give indsigt i, hvordan viden udvikles og anvendes i professionen ("hvad virker") og endelig, hvordan ny viden formidles og forankres i professionen.

Efter sporet har den studerende opnået følgende læringsudbytte.

- At kunne medvirke til at identificere videnskabelige problemstillinger i professionen og inden for det valgte spor (viden)
- At kunne forstå og indgå i kritiske drøftelser af professionens vidensområder/ vidensgrundlag inden for det valgte spor (viden)
- At kunne beskrive og argumentere for ”viden der virker” i professionspraksis inden for det valgte spor (kompetence)
- At kunne forstå og indgå i valg og anvendelse af videnskabelige metoder og redskaber knyttet til forsknings – og udviklingsarbejder inden for det valgte område (færdigheder).
- At kunne deltage i at gennemføre og diskutere empiriske og litterære studier i samarbejde med forsker og indgå i bearbejdningen af disse (færdigheder)
- At kunne tage ansvar for egen faglige udvikling og læring (kompetence)
- At kunne videndele og formidle udvalgte dele af praksisviden, udviklet i forskningssammenhænge og i forhold til det valgte spor (kompetence).

Niveaubeskrivelse

Det akademiske spor tilrettelægges i uddannelsens modul 13 – den kliniske del, der i forvejen er et valgmodul. Den studerende udforsker litteratur i en foregående teoretisk periode og tilknyttes forsknings- eller udviklingsprojekt i professionfeltet og arbejder især med metoder som fx dataindsamling, bearbejdning af litteratur, kritisk læsning slette mv.

Den studerende skal i en aftalt periode opholde sig på det pågældende institut/ uddannelsessted, hvor forsknings- eller udviklingsarbejdet er forankret, Den studerende udarbejder rapport om det arbejde, den studerende har udført. Denne rapport kan godskrives som intern teoretisk prøve på modul 13. Sporet udgør alle ECTS-points i den valgte kliniske periode.

Vejledning

Den studerende tildeles vejleder på undervisningsstedet. Der knyttes ligeledes vejleder fra uddannelsesinstitutionen. Denne kan vejlede den studerende, mens hun udarbejder litteratur til området og under opgaveskrivning tilbydes den studerende to vejledningslektioner. Omfanget af vejledning på undervisningsstedet aftales mellem den studerende og vejlederen.

Bedømmelse

Sporet afsluttes med, at den studerende gennemfører intern klinisk prøve i form af skriftlig opgave/ rapport svarende til 16.000 anslag. Prøven bedømmes af den vejleder den studerende har været knyttet til på undervisningsstedet og vejlederen fra uddannelsesinstitutionen. Den skriftlige prøve er derfor meritgivende for den ordinære kliniske prøve. Opgaven bedømmes med bestået/ikke bestået. Opgaven er teoretiske refleksioner over den professionelle viden, færdigheder og de kompetencer, den studerende har opnået ved at gennemføre sporforløbet samt begrundede beskrivelser af de aktiviteter, den studerendes har været engageret i. Opgaven afsluttes med redegørelser over, hvordan denne viden kan anvendes i professionen og den studerendes beskriver sit udbytte af sporet.

Spør 3

Spør som forlængelse af ordinær uddannelse

De to beskrevne spor kan dog også tilrettelægges som en forlængelse af sygeplejestudiet, og spor 1 kan planlægges som et forløb flere steder i uddannelsesforløbet, alt efter hvilke forudsætninger, der skal være til stede hos den studerende, der vælger at supplere ordinær uddannelse med et spor. Der kan dog først indgå spor i uddannelsen efter

3. semester.

Et spor, der forlænger uddannelsen har en længde svarende til enten 1 modul eller 2 moduler. Alt efter sporets længde præciseres niveauerne for målene. I forløbet har den studerende tilknytning til sygeplejerskeuddannelsen gennem en tilknyttet vejleder, men der tilknyttes ligeledes vejleder fra det kliniske felt eller det pågældende videregående uddannelsessted / institut/ fakultet. Der afholdes en prøve eller afleveres et projekt ved forløbets afslutning. Prøven/ projektet skal bestås, for at sporet er gennemført. Gennemførelse af et spor ses som et vedlagt ark i eksamensbeviset, hvor toningen af uddannelsen er beskrevet. Prøven bedømmes som bestået/ikke bestået.

Ved længerevarende sporforløb kan der være tale om, at en studerende indgår i et uddannelsesstilling, og det skal undersøges, om den studerende her kan få løn. Det skal også undersøges, om der kan tildeles SU som en form for fordybelsesklip, eller om forløbet kan gå ind under lov om åben uddannelse.

6. Uddannelsesdifferentiering i pædagoguddannelsen

Uddannelsesdifferentiering i pædagoguddannelsen sigter mod kerneprocesserne i UC Lillebælts værdikæde: At tiltrække studerende – at fastholde studerende og sikre gennemførelse af uddannelse – at udvikle velfærdsydelser – og at uddanne og kompetenceudvikle med afsæt i arbejdsmarkedsbehov.

Formål

De grundlæggende antagelser bag uddannelsesdifferentieringen er,

- at en øget valgfrihed mellem forskellige indholdselementer rettet mod specifikke interesseområder vil medvirke til en bredere rekruttering;
- at udvikling af mere praksisnære studieformer vil medvirke til at fastholdelse og gennemførelse af studerende fra overvejende ikke-boglige uddannelsestraditioner;
- at en solid basisuddannelse efterfulgt af målrettede specialiseringsmoduler vil muliggøre arbejdsmarkedets direkte indflydelse på uddannelsen og dermed øge uddannelsens samfundsværdi; og
- at udvalgte intensive, eksemplariske studieforløb i højere grad end bredere og mere overfladisk akkumulering af viden kvalificerer til udviklingsarbejde og videreuddannelse.

Rammer

Pædagogbekendtgørelsen (220-2007) beskriver den ramme, pædagoguddannelsen referer til. Målet er, at den studerende erhverver sig viden, indsigt og kompetencer til som pædagog at varetage de udviklings-, lærings- og omsorgsopgaver, der er forbundet med pædagogarbejdet inden for et bredt arbejdsfelt samt erhverver sig grundlag for videreuddannelse. Uddannelsen er semesteropdelt og normeret til 3½ studenterårsværk, dvs. 7 semestre à 30 ECTS point, i alt 210 ECTS point. I første og/eller andet semester indgår praktikuddannelse i 10 uger (14 ECTS), mens tredje og sjette semester er fuldtids praktikuddannelse (2 X 30 ECTS).

Uddannelsens grundlæggende fag og faglige elementer er, ud over praktik:

- Pædagogik (43 ECTS)
- Dansk, kultur og kommunikation (28 ECTS)
- Individ, institution og samfund (18 ECTS)

Ét af følgende linjefag efter den studerendes valg (hver 30 ECTS)

- Sundhed, krop og bevægelse.
- Udtryk, musik og drama.
- Værksted, natur og teknik.

Specialisering inden for ét af følgende arbejds- eller funktionsområder: (5 ECTS + 10 ECTS fra pædagogik

+ 15 ECTS fra praktikundervisning + 5 ECTS fra linjefaget, i alt 35 ECTS)

- Børn og unge.
- Mennesker med nedsat funktionsevne.
- Mennesker med sociale problemer.

Et tværprofessionelt element (8 ECTS, sammensat af elementer fra de grundlæggende fag og faglige elementer). Uddannelsen afsluttes med Bachelorprojekt (12 ECTS).

Allerede indenfor disse rammer er der differentieringsmuligheder gennem en kombination af 3 linjefag, 3 specialiseringsområder og specialepraktikken. Der er også vide muligheder for uddannelsesophold og/eller praktik i udlandet. Endelig er der mulighed for at tilrettelægge uddannelsen som overvejende fjernstudium med IT-baserede undervisningsformer.

Med henvisning til formålsbeskrivelsen ovenfor arbejder med yderligere indholdsmæssige og strukturelle differentieringsmodeller, der kan realiseres inden for rammerne af den eksisterende bekendtgørelse. Fælles for flere af modellerne er, at uddannelsen tilrettelægges således, at de grundlæggende, generelle pædagogiske kompetencer og videnområder henføres til uddannelsens første fire semestre, medens femte til syvende semester især retter sig mod specialisering, tværprofessionelle kompetencer og bachelorprojekt. Bemærk at de beskrevne profileringsmoduler er at betragte som en eksempelsamling, som vil blive udvidet med social- og specialpædagogiske temaer m.m., i overensstemmelse med de aktuelle behov, som arbejdsmarkedet udtrykker, og de implicerede studerendes ønsker.

Strukturel differentiering

Trainee-model. Det særlige er, at de pædagogstuderende gennem et formaliseret partnerskab med en pædagogisk arbejdsplads er tæt tilknyttet til praksisfeltet igennem hele uddannelsesforløbet. Man kan gennemføre to ud af de tre praktikker på samme arbejdsplads og samtidig få mulighed for studierelevant arbejde på samme sted. Teori og prak-

sis bringes tættere sammen i den første praktikperiode gennem parallelle forløb i praktikken og på uddannelsesstedet, og der vil være en fast mentor fra arbejdspladsen tilknyttet den enkelte studerende gennem hele uddannelsesforløbet. Partnerskabet mellem studerende og institution kan også give sig udslag i, at arbejdspladsen sponsorerer tilskud til studierejse og studiematerialer, eller den studerende får adgang til kurser og konferencer, som normalt er forbeholdt færdiguddannede pædagoger.

Rotations-model. Modellen knyttes an til en samarbejdsaftale med en eller flere kommuner/institutioner og sigter mod at tilbyde de studerende samme tilknytning til arbejdsmarkedet som trainee-modellen, samtidig med, at der tilvejebringes uddannelsesmuligheder for de uuddannede medhjælpere i de pågældende kommuner.

De studerende tager to års orlov efter afslutningen af fjerde semester og indtræder i en medhjælperstilling, som tilrettelægges efter de samme principper som trainee-modellen med mentor og kursustilbud. Imens påbegynder medhjælperen pædagoguddannelsen på første semester. Efter de to år går den studerende tilbage til uddannelsesstedet og fuldfører de sidste tre semestre inkl. specialisering, specialepraktik og bachelorprojekt.

Denne model kan optimeres strukturelt under forudsætning af, at der kan opnås dispensation for at tilrettelægge og afvikle sjette semesters 30 ECTS, inkl. specialepraktikken, før det ordinære femte semester. Herved kan det afsluttende forløb på uddannelsesinstitutionen afvikles over to semestre.

Indholdsmæssig differentiering

En indholdsmæssig uddannelsesdifferentiering kan især opnås ved at tilrettelægge specialiseringen samt andre af uddannelsens fag og faglige elementer som moduler med eksemplariske uddannelsesforløb, de såkaldte profileringsmoduler, der omhandler specifikke, afgrænsede professionspædagogiske problemstillinger og temaer (15-35 ECTS). Disse moduler kan enten afvikles som parallelforløb hen over flere af uddannelsens semestre eller som sammenhængende forløb af 10, 20 eller 10+10 uger på femte semester.

Profileringsmodulerne udformes i dialog med repræsentanter for det pædagogiske arbejdsmarked og således, at der medvirker undervisere fra professionen, fra forskningen samt evt. fra andre af UC Lillebælts professionsuddannelser, EVU eller UV. I muligt omfang indgår udviklingsaktiviteter i praksis, og det skal endvidere være muligt at gennemføre modulerne som samtidig uddannelse af pædagogstuderende og efter- eller videreuddannelse for uddannede pædagoger.

For at sikre aktuell relevans drøfter Uddannelsesudvalget hvert år, hvilke profileringsmoduler der skal udbydes i det næstfølgende år. For profileringsmodulerne på femte semester skal de studerende foretage deres valg af moduler ved afslutningen af deres tredje semester.

På indeværende tidspunkt (marts 2009) foreligger rammebeskrivelser af følgende moduler (stikord):

Kulturelt iværksætter. Med kulturelt iværksætter er der særligt fokus på foretagssomhed - at sætte ting i værk - i det pædagogiske arbejde, i foreninger, på arbejdspladser og andre sammenhænge, hvor mennesker mødes og samles. Centralt står læring gennem oplevelse, styrkelse af de studerendes handlekompetence, udvikling af en innovativ, entreprenant kultur samt foretagssomhedsledelse. Som studerende skal man selv udvikle, igangsætte og gennemføre kulturelle projekter og man skal lære om og gøre sig

erfaringer med innovationsprocessers forskellige læringsrum: det rammesættende, det kreative, det innovative, det entreprenante og det kognitive.

Pædagogisk teori og praksis i international sammenhæng. Kvalificerer dig til internationalt pædagogisk arbejde i en globaliseret verden. Interkulturelle kompetencer og internationalt humanitært arbejde. Internationale konventioner. Pædagogisk praksis i alment, unikt og kulturspecifikt perspektiv, herunder udvikling af inkluderende pædagogisk praksis i forhold til kulturel kontekst. Sammenhæng til studieophold i udlandet, deltagelse på internationalt semester og udlandspraktik.

Interkulturel pædagogik. Giver indsigt i og forståelse for, hvordan globaliseringen og stadig tættere relationer mellem verdens lande ændrer nationalstatens kulturhomogene grundlag i både uddannelsesmæssig og professionsmæssig sammenhæng. Giver grundlag for at arbejde med komplekse kulturelle forståelser og indsigt i, hvordan man i professionsammenhæng kan forholde sig til børn/unge/voksne med etnisk minoritetsbaggrund.

Digitale medier, kultur og kommunikation. Digitale kommunikations- og formidlingsformer som faktorer i dannelse af identitet, kulturforståelse og kommunikationskompetence. Giver grundlag for at arbejde med digitale kommunikations- og formidlingsformer, både som almenpædagogiske udtryksformer og som specialpædagogiske hjælpemidler til at støtte brugerens udvikling og kommunikationskompetence i sociale og virtuelle fællesskaber. Fremme kommunikative færdigheder samt støtte identitetsudvikling hos børn og unge, mennesker med nedsat funktionsevne samt mennesker med sociale problemer

Småbørn. Giver indsigt i hvordan pædagoger kan blive i stand til at møde, opmuntre og udfordre småbørn i det levede liv i dagtilbud med øget forståelse for småbørns særlige værens-, erkende- og udtryksmåder. Et generelt basismodul samt et fordybelsesmodul hvor der arbejdes med problemstillinger ift. småbørns livsvilkår og hverdagsliv, f.eks. sprog, sundhed og bevægelse. Fremmer mundtlig sprogtilegnelse og andre kommunikative færdigheder samt støtte sprogudvikling, herunder hos børn med særlige behov.

Outdoorpædagogik. Giver viden, indsigt og refleksion i forbindelse med inddragelse af naturen og den kulturskabte fysiske omverden i pædagogisk arbejde med alle brugergrupper. En aktiv udepædagogik med fokus på individuel og gruppers dannelse og udvikling gennem pædagogiske processer i og med naturen og de kulturskabte fysiske omgivelser. Outdoorpædagogiske forløb som basis for oplevelser, eksperimenter, udfoldelse og udvikling i pædagogiske processer. Pædagogisk udviklingsarbejde og innovationsprojekt i samarbejde med praksisfeltet.

Desuden er et modul om skolepædagogik/pædagogen i skolen, to moduler vedrørende mennesker med nedsat funktionsevne og to moduler vedrørende mennesker med sociale problemer under forberedelse.

Uddannelsesdifferentiering i form af supplerende uddannelse

Der tænkes her på uddannelsesforløb, som i sig selv er kompetencegivende, men som forudsætter samtidig professionsbacheloruddannelse, og som organiseres sideløbende med de ordinære uddannelsesaktiviteter.

Eksempler er:

Svømmelærer, certificeret (igangværende)

Klatreinstruktør, certificeret

Skiinstruktør, certificeret

Endelig skal det undersøges, om der er mulighed for at kombinere afgrænsede forløb fra andre professionsbacheloruddannelser med pædagoguddannelsen, fx Musikpædagogik for småbørn (i samarbejde med Musikkonservatoriet), idrætssemester på fysioterapeutuddannelsen eller læreruddannelsens linjefag.

I denne sammenhæng skal mulighederne for kombination af taxameterfinansiering og deltagerbetaling undersøges.

Uddannelse vs. uddannelsessted

I første omgang retter arbejdet sig mod differentiering og profilering af selve uddannelsen. Efterfølgende skal det besluttes, hvorledes det skal afspejle sig i profiler for det enkelte udbudssted. Dette vil bl.a. afhænge af de lokale ressourcer, herunder lokale samarbejdspartnere, og af volumen i optag.

Allerede nu tegner der sig imidlertid nogle konturer af de lokale profiler og satsningsområder:

Skårup: Skolepædagogik, herunder specialpædagogik i skolen (jf. udviklingsprojekt). Sundhed, krop og bevægelse i samarbejde med lokale ressourcer på idrætsområdet (igangværende).

Jelling: Trainee-modellen (igangværende). Kulturelt iværksætter (igangværende). Desuden ”pædagogisk intervention” som toning igennem det ordinære uddannelsesforløb.

Odense: International pædagogik (igangværende delelementer). Interkulturel pædagogik (igangværende delelementer). Mediepædagogik. Outdoorpædagogik. Småbørn. Desuden udbydes svømmelæreruddannelsen løbende.

Spørgsmålet om udbredelse af trainee-modellen eller iværksættelse af rotationsmodellen skal afklares politisk og i forbindelse med etableringen af de løbende samarbejdsfora og partnerskabsaftaler mellem uddannelsen og arbejdsmarkedet; efter de indledende møder afventes nu tilbagemelding herom fra Region Syddanmarks Børne- og kulturchefforening.

Keld Vorup Sørensen, Lena Busch, Lars Lyng Nielsen

Jørgen Thorslund